

INTRODUCTION TO AMIRAH L'NOCHRI

The Why Before The What

THE SOURCE

1. פרשת בא (שמות יב:טז)

ובימים הראשון מקרא קדש ובימים השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם :

רש"י (שם) - לא יעשה בהם - אפילו על ידי אחרים :

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנ עמוד א

משנה. לא ישכור אדם פועלים בשבת, ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים... גמרא. (פשיטא) מאי שנא הוא ומאי שנא חבירו? - אמר רב פפא: חבר נכרי. מתקיף לה רב אשי: אמירה לנכרי שבות!

3. רמב"ן עה"ת (שם)

כל מלאכה לא יעשה בהם - פירש רש"י אפילו על ידי אחרים. ולא הבינותי זה, שאם האחרים האלו ישראל, הם עצמן מוזהרין עליה, ואין אני מוזהר במלאכתי שלא תעשה על ידו, אלא שאם מטעה אותנו באסור, מוזהר עליה משום ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט יד)... ואם אחרים הללו גוים, אין אנו מוזהרים בתורה על מלאכה של גוי כלל לא ביום טוב ולא בשבת, אלא שיש בה שבות מדבריהם עם האמירה שלנו, כמו שאמרו אמירה לגוי שבות (שבת קנ א), וזה דבר מבואר בגמרא :

אבל מצאתי במכילתא (כאן) כל מלאכה לא יעשה בהם, לא תעשה אתה, ולא יעשה חברך, ולא יעשה גוי מלאכתך... ובודאי היא אסמכתא בעלמא שבאו לאסור מדבריהם אמירה במלאכת שלנו, וסמכו אותה למקרא הזה, אבל במלאכת הגוי בשלו מותר. ולפי דרכנו למדנו שלא גזרו באמירה לגוי אלא בשלנו, אבל בשלו אומר לגוי ועושה. וכן פירש רש"י בגמרא בבא מציעא (צ א) :

4. משנה שבת קכא.

נכרי שבא לכבות, אין אומרים לו כבה ואל תכבה - מפני שאין שביתתו עליהן. אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו, מפני ששביתתו עליהן.

5. שו"ת חתם סופר אורח חיים, סימן נ"ט

אבל בזמנינו אלו ע"י שנפוצו ישראל בארצות הצפון הקרים בימי הקור והוצרכו בשבת להחם תנור בית החורף ע"י גוים, ועי"ז רבה המכשלה בעו"ה שהגוי עושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בשבילם וגוים שבמדינותינו סוברים כי כך הוא שמירת שבת, ישראל לא יעשה אבל אומר לגוי ועושה...

6. גוי של שבת (יעקב כ"ץ (תשמ"ד), עמ' 85)¹

From a question submitted to the author of the *Noda bi-Yehudah* (OH 33)... we learn of a custom accepted "in many places, where a gentile lights candles on the Day of Atonement at the hour of the closing prayer." In his reply, he confirms that he found that the Prague community... acted in just this fashion... In an attempt to reestablish halakhic supremacy in all its detail, R. Ezekiel Landau overruled this custom... just as the author of *Shav Yaakov* scolded those who allowed the relighting of Hanukkah candles on Sabbath mornings. What is apparent here is a disparity between

¹ English translation: Yoel Lerner, *The Shabbes Goy* (1989), pp. 108-109
Jonah Steinmetz
jsteinmetz@yukollel.com

INTRODUCTION TO AMIRAH L'NOCHRI

The Why Before The What

the lay concept of Sabbath observance and that of the halakhic authorities. The lay approach preferred the symbolic religious ceremonies... to halakhic limitations on the use of a Sabbath Gentile even for the purposes of fulfilling a religious obligation. The Noda bi-Yehudah himself says: "Who wants the congregation to recite the prayers [of forgiveness]? It were better that they not recite them and merely listen to the prayer leader... rather than act in a way most authorities condemn. The public, however, viewed their active participation in the emotive closing service as outweighing the ban on "telling a Gentile," which had at any rate become irreparably lax.

7. שולחן ערוך חושן משפט סי' של"ח, סע' ו'

אמר לעובד כוכבים: חסום פרתי ודוש בה, (דאמירה לעובד כוכבים אסור בכל איסורין, כמו בשבת) (טור בשם הרא"ש ורש"י והמגיד סוף הלכות שכירות); ישב לה קוץ בפיה ודש בה והרי אינה אוכלת... כל זה וכיוצא בזה אסור, ואינו לוקה.

THE REASON

8. ישעיהו פרק נ"ח, פסוק י"ג

אם תשיב משבת רגלך עשות חפציה ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש? קוץ מכבד וכבדתו מעשות דרכיה ממצוא חפציה ודבר דבר:

9. רש"י, שבת קנג.

מאי טעמא שרי ליה למיתב לנכרי - והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת.

10. רמב"ם הל' שבת פרק ו', הל' א'

אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצווה על השבת ואף על פי שאמר לו מקודם השבת ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת, ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן.

11. שולחן ערוך או"ח סי' ש"ז, סע' ב'

אסור לשכור פועלים ולא לומר לא"י לשכור לו פועלים בשבת, אף על פי שאין הישראל צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת, שכל מה שהוא אסור לעשותו אסור לומר לא"י לעשותו; ואפילו לומר לו קודם השבת לעשותו בשבת, אסור; אבל מותר לומר לו אחר השבת: למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעבר, אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשנה בשבת הבאה.

WHAT IF?

12. משנה שבת קכב.

נכרי שהדליק את הנר - משתמש לאורו ישראל, ואם בשביל ישראל - אסור. מילא מים להשקות בהמתו - משקה אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל - אסור. עשה נכרי כבש לירד בו - יורד אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל - אסור. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה, ועשה נכרי כבש לירד בו, וירדו בו רבן גמליאל וזקנים.